

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ

Яковлева Валентина Анатоліївна,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри екології та географії
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Проценко Анастасія Віталіївна,
студентка Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Модернізація освіти є важливим завданням суспільного розвитку, оскільки ця галузь повинна відзначатись інноваційністю та постійно вдосконалюватись.

Сучасна освіта має гуманістичне спрямування, що передбачає розвиток учнів з точки зору мислення, ціннісних орієнтацій, творчої діяльності, активності та самостійності.

Інтерактивні методи та технології навчання є ефективними для розв'язання проблеми особистісного розвитку учнів та зростання їх адаптивних можливостей в сучасному динамічному світі.

Суть інтерактивного навчання полягає в умовах безперервної, активної взаємодії всіх учнів, де учень виступає в ролі суб'єкту навчання, що підживлює мотиваційну сферу школярів [1].

Інтерактивне навчання є актуальним для курсів шкільної географії, яка є дуже інформативною дисципліною. Вчитель має звернути увагу на інтерактивні методи викладання предмету для вдосконалення процесу навчання.

Методи навчання є історичною та соціальною категорією, які змінюються у процесі суспільного розвитку і модернізації освіти.

Пошук нових шляхів і методів навчання є актуальною проблемою виховання самостійних творчих людей.

Метод навчання - це спосіб досягнення мети, складовий елемент дидактичної системи, що надає відповідь на питання "як вчити?" та шлях розвитку досвіду суб'єкта навчання.

В дидактиці метод навчання розуміється як упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності педагога і учня, спрямовані на розв'язання навчально-виховних завдань.

Найбільш вагомими ознаками методів навчання відзначає В. Бондар, як спосіб отримання знань та оволодіння вміннями і навичками, спосіб діяльності вчителя і учнів, сукупність упорядкованих прийомів, дій, операцій, достатніх для отримання результатів спільної діяльності педагога і учнів, та спосіб і форма руху змісту навчального матеріалу за правилами логіки його розгортання.

Метою інтерактивного навчання є створення умов, за яких учень буде самостійно відкривати, здобувати й конструювати знання та особисту компетентність у різних сферах життя.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання ролевих ігор, спільне розв'язання проблем.

Інтерактивне навчання дозволяє учням вести обмін думками, ідеями, пропозиціями, а вчитель стає організатором загальної діяльності, співпраці, творчих пошуків.

Інтерактивне навчання має багато переваг порівняно з іншими видами навчання, зокрема, воно сприяє інтенсифікації й оптимізації освітнього процесу, дозволяє полегшити процес засвоєння програмового матеріалу, розвиває вміння формувати особисту думку та вести дискусію, вчить слухати та поважати іншу думку, та дає змогу реалізувати ідею співпраці педагога та учнів, що створює сприятливу атмосферу на уроці та підвищує мотивацію учнів до навчання.

Інтерактивне навчання може мати деякі недоліки, такі як складність оцінювання роботи учнів, гамір та послаблення дисципліни в процесі колективної роботи та труднощі у спрямуванні учнів до певних висновків.

Інтерактивне навчання сприяє розвитку в учнів критичного мислення, комунікабельності, самостійності, вміння влучно висловлюватися, аргументувати свою думку. Взаємодія між учителем та учнями є обміном діяльностями та процесом спільної діяльності.

Інтерактивна педагогічна взаємодія характеризується наступними ознаками: присутність учасників у єдиному часі й просторі, наявність загальної мети, планування, контроль, координація дій, розподіл загального процесу співпраці, поява міжособистісних стосунків.

Поняття інтерактивних методів навчання зародилося з теорії проблемного навчання.

Інтерактивні методи навчання - це методи спілкування на основі діалогу, що містять координацію та синхронізацію обміну інформацією і систематизацію добутих знань [2-3].

Результатом інтерактивних діяльності учнів є підтвердження або спростування гіпотези.

Інтерактивні методи навчання відносяться до активних методів навчання.

Застосування інтерактивних методів навчання дозволяє зростати рівню засвоєння навчального матеріалу майже у чотири рази, економію близько 30% навчального часу та збереження отриманих знань у пам'яті на значно довший термін.

Інтерактивні методи навчання сприяють учнівській самореалізації та відповідають особистісно орієнтованому підходу.

Існує різна класифікація інтерактивних методів навчання, зокрема класифікації М. Скрипника та В. Мельника.

М. Скрипник виділяє такі групи інтерактивних методів: інформаційні, пізнавальні, мотиваційні та регулятивні.

Класифікації інтерактивних методів навчання є орієнтовними, оскільки через зміну мети методи можуть відноситись до іншої групи.

Термін «інтерактивні технології навчання» в науково-методичній літературі часто вживається як синонім до поняття «інтерактивні методи навчання», але ці категорії мають дещо різні визначення.

У педагогіці термін «технологія» має кілька значень, таких як педагогічна технологія, технологія навчання, технологія виховання та навчальні технології.

Технологія включає в себе такі ознаки, як доцільність, результативність, алгоритмічність, відтворюваність, керованість та проекція.

Метод навчання - це модель організації навчального процесу, тоді як технологія конкретизує цей модельний опис у контексті практичного втілення методу.

Поняття "інтерактивна технологія навчання" визначається як організація навчального процесу, що базується на активній взаємодії всіх учнів.

Головні ознаки інтерактивних технологій включають активну взаємодію всіх учнів, колективну роботу та навчання через досвід.

Учитель в інтерактивних технологіях виступає в якості інформатора-експерта, організатора-фасилітатора та консультанта.

Використання технологій кооперативного навчання на заняттях географії допомагає розвивати в учнів навички групової та колективної роботи, співпраці, співнавчання, а також виховувати колективізм та взаємоповагу.

При застосуванні інтерактивних технологій кооперативного навчання на заняттях географії варто обирати ті методи, які ґрунтуються саме на співпраці учнів, а не на їх конкуренції.

До технологій кооперативного навчання на заняттях географії належать робота в парах, прийом «Два-чотири-всі разом», «Ротаційні трійки», технологія «Карусель» тощо.

Робота в парах, трійках та четвінках є ефективним для обговорення проблемних питань та взаємоперевірки знань учнями [4].

Групові форми роботи можуть бути застосовані під час усіх уроків вивчення нового матеріалу чи комбінованих занять.

Технології колективно-групового навчання є простими в організації та сприяють формуванню умінь логічно висловлювати свою думку та аргументувати власну позицію.

Методи та прийоми, такі як "Мікрофон", "Мозковий штурм" та "Кейс-метод" є популярними на уроках географії.

Метод "Мікрофон" застосовується на початку та наприкінці уроку для актуалізації знань та закріплення матеріалу.

Технології ситуативного моделювання в географії сприяють розвитку критичного мислення та уміння розв'язувати проблеми, і включають симуляції, імітації та рольові ігри.

Однією з груп технологій є опрацювання дискусійних питань, включаючи дискусії та прийоми "Прес" та "Обери позицію". Дискусії сприяють глибокому осмисленню проблеми та розвивають критичне мислення.

Застосування дискусії на уроках географії має бути продуманим та доцільним, наприклад, в 10 класі можна провести дискусію під час вивчення теми «Україна в системі глобальних економічних відносин» з питання доцільності присутності ТНК в національній економіці.

Застосування технологій інтерактивного навчання є актуальним при проведенні нетрадиційних уроків, таких як урок-диспут, урок-суд, урок-концерт, урок-КВК, урок-практикум, урок-семінар, урок-екскурсія, урок-подорож, урок-маніфест, урок-гра, урок-конференція, урок-прес-конференція, урок-протест, урок-тренінг, урок-презентація, урок-дебати.

Вчителі географії можуть застосовувати увесь спектр можливостей інтерактивних технологій, які є розвиваючими по своїй суті.

Отже інтерактивне навчання є найбільш ефективною моделлю навчання, що базується на активній пізнавальній діяльності учня в колективній співпраці. Інтерактивні технології навчання допомагають впроваджувати цю модель в практику. Для ефективного впровадження інтерактивних методів навчання необхідно дотримуватися певних умов, таких як підготовка вчителя та позитивна психологічна атмосфера в класі.[5]

Використання інтерактивних методів та технологій навчання допомагає вчителям географії забезпечити ефективне засвоєння учнями навчального матеріалу. Кожен етап уроку вимагає використання найбільш доцільних інтерактивних методів та прийомів. Реалізація інтерактивного уроку є ефективною особливо при вивченні географії в 9-11 класах.

Модернізація освіти та пошук нових методів навчання є актуальними завданнями, що дозволять забезпечити особистісний розвиток учнів та виховання творчих людей, здатних адаптуватись до сучасного динамічного світу. Інтерактивні методи та технології навчання є ефективними для досягнення цих цілей і мають особливу важливість для дисциплін, які мають велику інформаційну складову, наприклад, шкільна географія.

Список літератури

1. Бондаренко Л.М. Використання інтерактивних технологій на уроках географії/ Л.М. Бондаренко 2008. №1 (21). С. 38-42.
2. Гевко І.В. Використання інтерактивних технологій в освіті/ І.В. Гевко// Наукові записки. С. 53-60.
3. Грушка В.В. Інтерактивні технології дистанційного навчання на уроках географії. С. 24-32.
4. Данильченко О.С., Жакунець О.М. Особливості використання інтерактивних методів під час вивчення географії в 7 класі. Випуск 10. С. 153-159.
5. Данілова О. М., Мацевко О.Р. Використання інтерактивних методів на уроках географії в умовах дистанційного навчання, November 15 – 17, Bordeaux, France. P. 274-276.